

ВІДГУК

офіційного опонента Тульчинської Світлани Олександрівни,
доктора економічних наук, професора,
завідувачки кафедри економіки і підприємництва КПІ ім. Ігоря Сікорського,
на дисертаційну роботу Алексієнка Олега Івановича
на тему «Управління стратегічним розвитком підприємств будівельної галузі в
умовах кризи», представлену на здобуття ступеня доктора філософії
у галузі знань 07 – Управління та адміністрування
за спеціальністю 073 – Менеджмент

Актуальність теми дисертації

Дисертаційна робота Алексієнка О. І. характеризується високим рівнем актуальності, що зумовлено сукупністю взаємопов'язаних теоретичних, методичних і прикладних чинників. У сучасних умовах функціонування національної економіки будівельна галузь не лише забезпечує матеріальну основу відновлення виробничої, соціальної та інфраструктурної бази держави, а й виступає одним із ключових індикаторів інвестиційної активності, ділових очікувань та здатності економічної системи до післякризової трансформації.

Деструктивний вплив війни, енергетичної нестабільності, демографічних втрат, дефіциту ресурсного забезпечення та загальної макроекономічної невизначеності істотно змінює умови прийняття управлінських рішень на підприємствах будівельної галузі. За таких обставин традиційні підходи до стратегічного планування потребують суттєвого оновлення, оскільки стратегічний розвиток підприємств має розглядатися не лише як процес досягнення довгострокових цілей, а як керована система адаптації, відновлення, зміцнення стійкості та випереджального реагування на кризові виклики. Будівельні підприємства мають специфічні галузеві характеристики, які посилюють потребу у формуванні науково обґрунтованого механізму управління стратегічним розвитком, здатного поєднати антикризові, адаптаційні та довгострокові управлінські рішення.

У вітчизняній науковій літературі питання стратегічного розвитку підприємств досліджено досить ґрунтовно, однак особливості управління стратегічним розвитком саме підприємств будівельної галузі в умовах тривалого кризового впливу та воєнних викликів розкрито фрагментарно. Це об'єктивно

зумовлює потребу у розробленні теоретичних положень, науково-методичних підходів і практичних рекомендацій, які враховують специфіку будівельного бізнесу, багатофакторність кризового середовища, необхідність оцінювання стратегічної стійкості та вибору обґрунтованих напрямів розвитку підприємств.

Дисертаційна робота виконана відповідно до планів наукових досліджень Хмельницького національного університету у межах науково-дослідної теми «Формування стратегії забезпечення економічної безпеки підприємства» (номер державної реєстрації 0125U003350), у межах якої автором розроблено та апробовано науково-методичний підхід до оцінювання стратегічної стійкості підприємства. Це підтверджує зв'язок дисертаційної роботи з актуальними науковими напрямами у сфері менеджменту та управління розвитком підприємств.

Отже, тема дисертаційної роботи є своєчасною, науково значущою та практично затребуваною, а результати дослідження мають потенціал використання у системі стратегічного менеджменту підприємств будівельної галузі, зокрема під час формування механізмів адаптації до кризових умов.

Оцінка обґрунтованості наукових результатів дисертації, їх достовірності та новизни

Наукові положення та результати, представлені у дисертаційній роботі Алексієнка О. І., характеризуються належним рівнем обґрунтованості, що забезпечується логікою побудови дослідження, послідовністю вирішення поставлених завдань, використанням сучасного методичного інструментарію менеджменту та залученням достатньої інформаційної бази. Автором чітко визначено наукове завдання, яке полягає у розробленні теоретичних, науково-методичних і практичних основ управління стратегічним розвитком підприємств будівельної галузі в умовах кризи.

Достовірність отриманих результатів підтверджується використанням комплексу загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, серед яких графічний метод, структурний аналіз, табличний метод, формалізація, контекстуальний підхід, феноменологічний та монографічний аналіз,

узагальнення, положення теорії множин, матричний метод, метод експертного оцінювання і метод системно-структурного моделювання. Їх поєднання дозволило автору не лише розкрити теоретичні засади стратегічного розвитку підприємств, а й сформуванати прикладний інструментарій для оцінювання стратегічної стійкості та вибору напрямів розвитку будівельних підприємств у кризовому середовищі.

У дисертації ґрунтовно висвітлено поняття, природу та види розвитку підприємства, уточнено зміст стратегічного розвитку, визначено його характерні риси, стейкхолдерів, ресурси та напрями спрямованості. Особливої уваги заслуговує авторський підхід до візуалізації розвитку підприємства у системі координат часу, компетенцій і якісних характеристик, що дало змогу формалізувати позитивні, нейтральні, умовно негативні та негативні сценарії розвитку підприємства.

Вагомим результатом дисертаційної роботи є удосконалення науково-методичного підходу до оцінювання стратегічної стійкості підприємства. Запропонований підхід базується на шести системних складових: фінансовій, операційній, ринковій, інноваційно-технологічній, кадровій та управлінській, а також передбачає розрахунок інтегрального показника стратегічної стійкості. Така побудова методичного інструментарію дозволяє комплексно оцінювати здатність підприємства адаптуватися до кризових умов і приймати обґрунтовані стратегічні рішення.

Наукову новизну дисертації також становить удосконалений механізм управління стратегічним розвитком підприємства будівельної галузі в умовах кризи, який ґрунтується на поєднанні взаємопов'язаних підсистем і забезпечує формування, реалізацію та коригування стратегічних рішень. Зміст механізму відображає потребу переходу від реактивного до випереджального управління, що є принципово важливим для підприємств, діяльність яких відбувається за умов підвищеної невизначеності, ресурсних обмежень і зростання ризиків.

Окремо слід відзначити модель вибору напрямів стратегічного розвитку підприємства в умовах кризи. Вона базується на розгляді трьох стратегічних орієнтацій: зовнішнього розширення, поєднання зовнішнього та внутрішнього

розширення, а також внутрішнього розвитку. Використання експертного підходу, аналізу реального та перспективного стану середовища, а також формалізованих розрахунків імовірності максимуму фінансового результату та зростання капіталу підвищує прикладну цінність запропонованої моделі.

Подальшого розвитку в роботі набули положення щодо розуміння стратегічного розвитку підприємства, а також категорійний апарат стратегічного менеджменту в частині тлумачення поняття «стратегічна стійкість».

Таким чином, наукові результати дисертації є внутрішньо узгодженими, логічно пов'язаними з метою та завданнями роботи, а сформульовані положення наукової новизни мають достатній рівень теоретичної аргументації й прикладної спрямованості.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність та дотримання принципів академічної доброчесності

За змістом дисертаційна робота Алексієнка О. І. відповідає спеціальності 073 «Менеджмент» галузі знань 07 «Управління та адміністрування», оскільки спрямована на розв'язання наукового завдання у сфері стратегічного менеджменту, управління розвитком підприємств, формування управлінських механізмів і моделей прийняття стратегічних рішень в умовах кризи.

Структура дисертаційної роботи є логічно вибудованою та відповідає поставленій меті дослідження. Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг наукової роботи становить 261 сторінку, з яких основний текст займає 193 сторінки; робота містить 31 таблицю, 39 рисунків, список використаних джерел із 216 позицій та 6 додатків.

У вступі належним чином обґрунтовано актуальність теми, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження, розкрито зв'язок роботи з науковою темою, сформульовано наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, наведено інформацію про апробацію та публікації за темою дисертації.

У першому розділі «Теоретичні засади управління стратегічним розвитком підприємств будівельної галузі в умовах кризи» досліджено поняття, природу та види розвитку підприємств, розкрито сутність стратегічного розвитку, визначено його риси, стейкхолдерів, ресурси та напрями спрямованості, а також деталізовано теоретичний і емпіричний базис управління стратегічним розвитком підприємств будівельної галузі в Україні в умовах кризи.

У другому розділі «Діагностика передумов та обмежень стратегічного розвитку підприємств будівельної галузі в умовах кризи» проведено дослідження середовища функціонування підприємств будівельної галузі, охарактеризовано передумови їх стратегічного розвитку, здійснено аналіз стану та тенденцій розвитку галузі, а також розроблено науково-методичний підхід до оцінювання стратегічної стійкості підприємств будівельної галузі.

У третьому розділі «Інструментарій управління стратегічним розвитком підприємств будівельної галузі в умовах кризи» запропоновано механізм управління стратегічним розвитком підприємства будівельної галузі, розроблено модель вибору напрямів стратегічного розвитку підприємства в умовах кризи та проведено її апробацію на будівельних підприємствах Хмельницької області. Це дозволило автору підтвердити практичну придатність сформованих теоретико-методичних положень і запропонованих управлінських рішень.

Дисертація є завершеною кваліфікаційною науковою працею, у якій отримано результати, що мають самостійний характер і відображають особистий внесок здобувача. У тексті дисертації зазначено, що використання ідей, результатів і текстів інших авторів супроводжується посиланнями на відповідні джерела. Підстав для твердження про порушення принципів академічної доброчесності за результатами ознайомлення з дисертаційною роботою не встановлено.

Практичне значення результатів дисертаційної роботи

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використання запропонованих автором методичних розробок і практичних рекомендацій у процесі управління стратегічним розвитком підприємств будівельної галузі в умовах кризи. Особливо цінним є те, що результати

дослідження можуть бути застосовані для оцінювання рівня стратегічної стійкості підприємств, обґрунтування напрямів їх розвитку, визначення пріоритетів управлінського впливу та підвищення адаптивності до змін зовнішнього середовища.

Практична спрямованість роботи підтверджується впровадженням результатів дослідження у діяльність ТДВ «Хмельницькзалізобетон», ТОВ «Каскад-Будінвест» та ТОВ «Будівельний альянс груп». Це засвідчує прикладну придатність запропонованих положень не лише для теоретичного розвитку стратегічного менеджменту, а й для розв'язання конкретних управлінських завдань на рівні суб'єктів господарювання будівельної галузі.

Запропонований науково-методичний підхід до оцінювання стратегічної стійкості може бути використаний менеджментом підприємств для моніторингу фінансової, операційної, ринкової, інноваційно-технологічної, кадрової та управлінської складових розвитку. Модель вибору напрямів стратегічного розвитку створює підґрунтя для порівняння альтернативних стратегій у системі «реальність – перспектива» та дає змогу посилити аргументованість управлінських рішень в умовах невизначеності.

Повнота викладення наукових положень в опублікованих працях

Основні положення дисертаційної роботи достатньо повно висвітлені у наукових публікаціях здобувача. За темою дисертації опубліковано 10 наукових праць, серед яких 6 праць відображають основні наукові результати дисертації, а 4 праці засвідчують апробацію її матеріалів на науково-практичних заходах.

Публікації здобувача охоплюють ключові аспекти дисертаційного дослідження: особливості управління стратегічним розвитком підприємств будівельної галузі в умовах кризи, поняття та характерні риси стратегічного розвитку підприємства, формальні сценарії розвитку, напрями спрямованості та ресурси стратегічного розвитку, теоретичний базис формування моделі вибору напрямів стратегічного розвитку, а також методичні засади оцінювання стратегічної стійкості підприємств будівельної галузі.

Тематика опублікованих праць відповідає змісту дисертаційної роботи, а результати апробації на конференціях свідчать про належний рівень обговорення основних наукових положень у професійному середовищі.

Мова та стиль викладення результатів

Дисертаційна робота виконана українською мовою. Стиль викладення матеріалу відповідає вимогам наукового мовлення, характеризується логічністю, послідовністю, аргументованістю та використанням фахової термінології у сфері менеджменту, стратегічного управління, розвитку підприємств і антикризового управління.

Текст дисертації загалом є зрозумілим і структурованим, а теоретичні положення супроводжуються графічними, табличними та формалізованими матеріалами, що підвищує наочність і доказовість викладених результатів. Застосований автором ілюстративний матеріал сприяє кращому розкриттю логіки дослідження, зокрема під час обґрунтування сценаріїв розвитку підприємства, оцінювання стратегічної стійкості та побудови моделі вибору напрямів стратегічного розвитку.

Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи

Позитивно оцінюючи науковий рівень, теоретичну значущість і практичну спрямованість дисертаційної роботи Алексієнка О. І., доцільно висловити окремі зауваження та дискусійні положення.

1. У підпункті 1.1 автором ґрунтовно розкрито різні підходи до трактування розвитку підприємства, однак класифікацію видів розвитку доцільно було б представити з більш чітким розмежуванням між близькими за змістом ознаками.

2. Автор обґрунтовує важливість кризових, безпекових, енергетичних, соціально-кадрових та інституційно-правових чинників для розвитку будівельних підприємств. Разом з тим у механізмі управління стратегічним розвитком доцільно було б більш виразно відобразити інституційно-регуляторну складову, зокрема вплив державних програм відновлення, процедур публічних закупівель, будівельних норм, дозвільної системи та фінансових інструментів

підтримки відбудови. Це надало б запропонованому механізму більшої галузевої конкретики.

3. Автор зазначає про вплив кризи на стратегічний розвиток будівельних підприємств, однак поняття «криза» доцільно конкретизувати за видами та рівнями впливу, що значно спростило б сприйняття такого складного явища.

4. Апробацію моделі вибору напрямів стратегічного розвитку проведено на прикладі будівельних підприємств Хмельницької області, що є логічним з огляду на емпіричну базу дослідження. Водночас розширення апробації за рахунок підприємств інших регіонів України або порівняння підприємств різних сегментів будівельної галузі могло б посилити аргументацію щодо універсальності запропонованого інструментарію. Таке розширення створило б додаткові можливості для виявлення регіональних відмінностей стратегічного розвитку в умовах кризи.

5. Запропонована у дисертації модель вибору напрямів стратегічного розвитку передбачає вибір між зовнішньою, внутрішньою та комбінованою стратегіями розвитку, однак цей перелік може виглядати дещо узагальненим і доцільно уточнити авторську позицію.

Висловлені зауваження мають дискусійний і рекомендаційний характер, не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи, не ставлять під сумнів достовірність отриманих результатів і не применшують наукову новизну та практичне значення проведеного дослідження.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Алексієнка Олега Івановича на тему «Управління стратегічним розвитком підприємств будівельної галузі в умовах кризи» є завершеною кваліфікаційною науковою працею, у якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що мають теоретичне, науково-методичне та практичне значення для розвитку положень стратегічного менеджменту і управління розвитком підприємств будівельної галузі в умовах кризи.

За змістом, структурою, обсягом та оформленням дисертаційна робота відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про

затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами) та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року (зі змінами).

Дисертація відповідає спеціальності 073 «Менеджмент» галузі знань 07 «Управління та адміністрування», а її автор, Алексієнко Олег Іванович, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії у галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 «Менеджмент».

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
завідувачка кафедри економіки і підприємництва
КПІ ім. Ігоря Сікорського
Міністерства освіти і науки України

Світлана ТУЛЬЧИНСЬКА

Підпис засвідчую:

